

Л.Ю. Штепа, науковий співробітник,
Т.К. Горова, доктор с.-г. наук, професор, академік
Інститут овочівництва та баштанництва НААН

ПЕРСПЕКТИВНИЙ СОРТ ПЕТРУШКИ КОРЕНЕПЛІДНОЇ ДОВГОЇ – БІЛЯВКА

Створено новий ранньостиглий (період від сівби до пучкової стиглості 52–62 доби, до збирання коренеплодів 115–120 діб) сорт петрушки, стійкий проти хвороб, лежкий, зі вмістом вітаміну С 181,16–216,54 мг/100 г. Урожайність розетки листків 16,6–18,3 т/га, товарність 90–93 %. Урожайність коренеплодів 19,4–23,5 т/га з товарністю 87,6–90 %.

Ключові слова: селекція, петрушка, сорт, урожайність, товарність.

Вступ. Петрушка за лікувальними властивостями є однією з цінних рослин, яку вживають у їжу щоденно як у свіжому, так і переробленому (сушеному) вигляді. У зв'язку з забрудненням навколишнього середовища зріс попит на свіжу продукцію та використання в консервній промисловості зеленої маси та коренеплодів петрушки в зимовий період. Іноземні сорти не адаптовані до нашої зони. Лежкість їх коренеплодів дуже низька.

Існує два різновиди петрушки – коренеплідна і листовка, наукову роботу з якими проводять в Інституті овочівництва і баштанництва з 1984 року, і створено генетичний банк джерел для селекції. Створено новий сорт петрушки коренеплідної Харків'янка. Для цього сорту фенотиповою ознакою є коренеплід з увігнутою головою та вічками всередині, що сприяє низькій лежкості коренеплодів. Тому в до завдання наших досліджень входило розширити генофонд та створити новий, лежкий, конкурентоспроможний сорт. У результаті селекційної роботи протягом 2004–2009 рр. створено новий, лежкий сорт петрушки коренеплідної Білявка з високим вмістом вітаміну С в листках, збільшеною врожайністю, товарністю коренеплодів, зеленої маси і насіння, придатний для конвеєрного вирощування та консервної промисловості.

© Штепа Л.Ю., Горова Т.К., 2015.

Методика досліджень. Роботу щодо збору генофонду проводили на основі джерел місцевої селекції та послуг НЦГРРУ України. За період роботи було вивчено більше 50 колекційних зразків петрушки коренеплідної довгої. Оцінювали генофонд у колекційному розсаднику протягом трьох років в порівнянні зі стандартом – Харків’янка, який розміщували через 10 сортозразків, площа облікової ділянки 4–5 м².

Селекційну роботу проводили за загальною схемою. Дослідження проводили у селекційній сівозміні та ізоточках за технологічними операціями рекомендованими для зони. Сівба – рано навесні при температурі ґрунту 6–10 °С. Норма висівання 6 кг/га, відстань між рядками 70 см. Сортовипробування на конкурентоздатність проводили згідно з методичними рекомендаціями ДСОПРС. Морфо–біометричний аналіз за класифікатором Т.К. Горової, 1996 рік.

Результати досліджень. Головним завданням для нас було створити лежкий, високовітамінний, конкурентоспроможний сорт. Для цього оцінювали і визначали джерела за комплексом і стійкістю проти хвороб та зовнішніх умов продуктивності, наявності вітамінів, і потім проводили добір найкращих. Завдяки методу добору в Інституті овочівництва та баштанництва НААН покращено зразок с. Харків’янка і одержано новий конкурентоспроможний сорт петрушки коренеплідної Білявка. Сорт належить до роду петрушка (*Petroselinum* Hill), родини Селерових (*Apiaceae* Lindl), різновиду Коренеплідна (convar. *radicosum*), виду Довга (var. *vadicum*), ранньостиглої групи з вегетаційним періодом від сівби до збирання зеленої маси 52–62 доби, коренеплідів 115–120 діб. Сорт має прямостоячу розетку листків діаметром 59,0–62,4 см, висотою 45,3–47,0 см та кількістю листків від 23 до 27 шт. (табл. 1). Найбільш розвинений листок довжиною від 18,6 до 22,0 см, діаметр від 16,6 до 19,3 см. Діаметр черешка 0,4–0,5 см. Колір листка зелений. Коренеплід має випуклу головку. Довжина коренеплоду 24,6–26,3 см, діаметром 3,3–4,3 см. Маса 1 коренеплоду 146,6–150,0 г. Урожайність розетки листків 16,6–18,3 т/га з товарністю 90,0–93,2 % і коренеплідів 19,4–23,5 т/га з товарністю – 87,6–90,0 %. Хімічний аналіз у листках: вміст вітаміну С 181,16–216,54 мг/100 г сухої речовини – 22,5–23,03 %. За результатами статистично–адаптивних параметрів слід відмітити високі показники стабільності за вмістом вітаміну С (табл. 2). Річний економічний ефект від вирощування нового сорту складає 9 тис. грн./га.

1. – Біометричні показники нового сорту петрушки коренеплідної Білявка, 2008–2010 рр. (середнє)

Сорт	Листкова розетка, см			кількість листків, штук	довжки на довжині	Листкова пластинка, см			Коренеплід, см	
	довжина	діаметр	діаметр			довжина	діаметр	довжина	діаметр	довжина
Білявка	46,1	60,7	25	20,3	17,9	25,8	0,4	25,4	3,8	
Харків'янка (стандарт)	44,0	49,7	17	20,8	17,6	23,2	0,4	27,0	1,9	
НІР ₀₅	2,92	26,33	9,4	7,66	5,45	5,89	0,22	2,92	0,22	
НОМ	7,99	2,18	0,53	1,89	1,25	2,08	0,02	3,2	0,11	
Коеф.варіації (V)	5,6	22,7	24,4	11,2	15,7	10,4	21,8	8,4	22,2	
Коефіцієнт стабільності (K _{СТ})	98,0	92,0	91,4	96,0	94,5	96,3	91,7	97,0	92,0	
Агрономічна стабільність (A _S)	94,4	77,3	75,6	88,8	84,3	89,6	78,2	91,6	77,8	

2. – Господарська характеристика та хімічні показники петрушки коренеплідної довгої сорту Білявка, 2008–2010 рр. (середнє)

Сорт	Урожайність зелені, т/га	Урожайність коренеплідів, т/га	Вміст вітаміну С у коренеплодах, мг/100г	Вміст вітаміну С у листочках, мг/100г	Нітрати в листках мг/кг
Білявка	17,3	21,4	28,41	199,7	780
Харків'янка (стандарт)	15,3	18,4	26,77	179,18	1050
НІР ₀₅ НОМ	12,26	14,42			
	0,55	0,70	306,7	214,5	200,0
Коеф.варіації (V)	35,3	39,9	0,59	2,1	2,3
Коефіцієнт стабільності K _{ст}	87,4	85,9	99,8	99,3	85,3
Агрономічна стабільність (A _s)	64,5	60,1	99,4	97,9	62,1

Висновки. Отже для сорту Білявка характерні такі властивості як: врожайність листків до 17,3 т/га, коренеплідів 21,4 т/га, високий вміст лікарських компонентів, особливо вітаміну С в листках – 199,7 мг/100 г.

За результатами дослідження новий сорт рекомендовано для консервної, парфумерної, лікарської промисловості, конвеєрного вирощування та в доповнення до сортів петрушки, занесених до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні. Сорт апробовано в Інституті овочівництва та баштанництва НААН та у фермерському господарстві «Валеріана» Луганської обл. За позитивним рішенням Державної служби з охорони прав на сорти рослин України внесено до Державного Реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, на 2015 рік.

Бібліографія

1. Доспехов Б. А. Методика полевого опыта / Б. А. Доспехов – М. : Агропромиздат, 1985. – 351 с.

2. Методика дослідної справи в овочівництві і баштанництві / [за ред. Г. Л. Бондаренка, К. І. Яковенка]. – Х. : Основа, 2001.

3. Методика государственного сортоиспытания сельскохозяйственных культур. – Вып.1. – К. :, 2000, – 100 с.

4. Горова Т. К. Сучасні методи селекції овочевих і баштанних культур / [за ред. Т. К. Горової, К. І. Яковенка] – Х. : ІОБ УААН, 2001. – С. 500–508.

5. Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні, на 2015 рік. – К. : Міністерство аграрної політики України, 2015.

6. Сазонова Л. В. Корнеплодные растения : морковь, сельдерей, петрушка, пастернак, редис, редька. / Л. В. Сазонова, Э. А. Власова. – Ленинград : ВО Агропромиздат, 1990. – С. 260 – 267.

Л.Ю. Штепа, Т.К. Горová

Перспективный сорт петрушки корнеплодной длинной – Билявка.

Резюме. Создано новый раннеспелый (период от посева до пучковой спелости 52–62 суток, до уборки корнеплодов 115–120 суток) сорт петрушки, устойчивый против болезней, лежкий, с содержанием витамина С 181,16–216,54 мг/100г. Урожайность розетки листьев 16,6–18,3 т/га, товарность 90–93 %. Урожайность корнеплодов 19,4–23,5 т/га с товарностью 87,6–90 %.

L.Y. Shtepa, T.K. Gorová

This is a promising variety of roots long parsley – Bilyavka.

Summary. It has been created a new early maturing (the period from planting to maturity of 52–62 days of the beam, root crops before harvest 115–120 days) variety of parsley. It is resistant to diseases, prone, with vitamin C 181,16–216,54 mg/100g. Yields rosette of leaves 16.6–18.3 t/ha, the marketability of 90–93 %. Productivity of root crops 19.4–23.5 t/ha with the Commodity 87.6–90.0 %.